Kulturhistorisk vandring

Kirkebygda og Brenneriroa i Lund skolekrets, Løten

Området omkring Brenneriroa og Løten kirke er kulturlandskap med mer enn 1500 års historie. Egen informasjon er utarbeidet om kulturminner som kan sees og oppleves i dette området. Informasjonen er presentert på tavler som er plassert forskjellige steder i terrenget. På denne måten kan skoleelever og alle beboere og interesserte bli kjent med lokalhistorien ved vandring gjennom området.

Utvikling fra jernalder til vår tid
Gårdsnavnet Veen kan tyde på gardsdrift i området ved Løten kirke allerede i eldre jernalder, men de eldste, kjente sporene etter bosetting er fra yngre jernalder. Gravfunn fra Prestegården og Norderhov vitner om at de første gårdene var betydelige og hadde jern som vesentlig næringsgrunnlag. Gårdsnavnet Norderhov viser til dyrking av guden Njord og vitner om at det var et religiøst sentrum her. Dette ble videreført med kristendommen og bygging av den første kirken på stedet omkring slutten av 1100-tallet.

Kart over Løten kommune med rød avmerking av "vårt" område.

Kirkestedet ble utviklet gjennom tiden til et sentrum for handel, undervisning og kommuneadministrasjon, men etter at jernbanen sto ferdig i 1862, ble de fleste av disse funksjonene flyttet til nytt bygdesentrum som vokste fram omkring Løten jernbanestasjon. Undervisning ved Lund skole ble opprettholdt på stedet, men i 1972 flyttet skolen inn i nybygg utenfor det opprinnelige sentrumsområdet ved kirken.
I Brenneriroa oppsto ny virksomhet i andre halvdel av 1800-tallet. Ved Fura hadde det vært bekkekverner i mange hundre år. Her kom mølledrift i gang, og i andre halvdel av 1900-tallet ble Løten Mølle en stor bedrift. Løiten brenneri ble anlagt i 1855 og ga grunnlag for videre utvikling av bebyggelse og handel. Vegen mellom Hamar og Elverum som går rett øst-vest gjennom Brenneriroa, ble anlagt i årene etter 1900 og erstattet det gamle vegfaret fra middelalder som snodde seg gjennom terrenget mellom gårdstunene og kirken.

Kulturlandskapet vitner om historien
Kulturminnene er i seg selv kilder til mye av områdets historie. Gravhaugene som fortsatt finnes her, og gravfunn som har kommet for dagen ved arkeologiske utgravninger eller som spredte funn ved jordbruksarbeid, dokumenterer den første bosettingen i området. Bygdeborgen i Doksrudskogen er også en kilde til kunnskap om denne eldste historien. Løten kirke har fortsatt elementer av den opprinnelige kirkebygningen fra middelalder. Fortsatt går veger i området som også var her i middelalderens landskap. I tillegg vitner gårdstun og eldre bygninger som gamle Lund skole, Løiten brenneri og bruk og boliger i Brenneriroa mye om livsbetingelser og levemåter gjennom til sammen flere hundre år. Langs elva Fura finnes fortsatt spor etter tidligere bruk av elva til vaskeplasser, mølledrift og fiske.

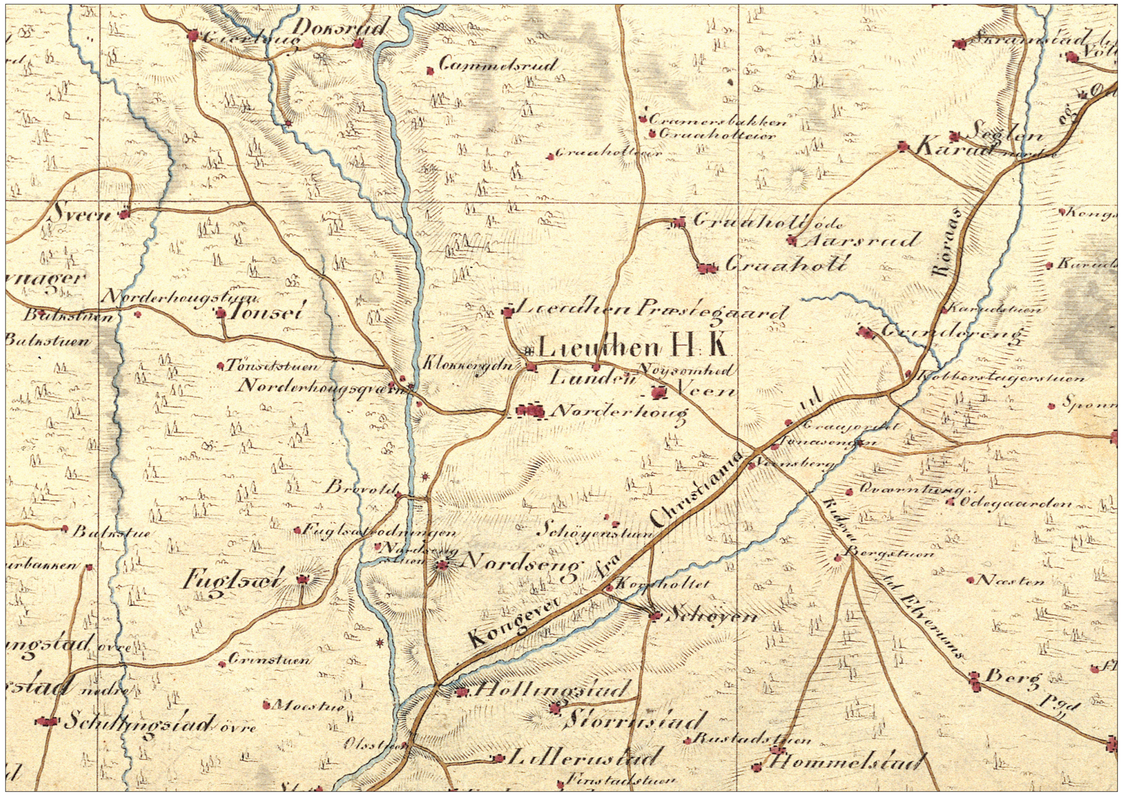

Dette kartet er tegnet av løytnant Grimseth i 1820, og viser blant annet veger og bebyggelse i området på denne tiden. Statens kartverk.

Kulturlandskapet ligger der som ei bok som er åpen for alle. Informasjonstavlene er laget som en hjelp til å lese denne "boka."

Luftfoto av Brenneriroa fra 1949. Foto: Widerøe. Hedmarksmuseets fotoarkiv..

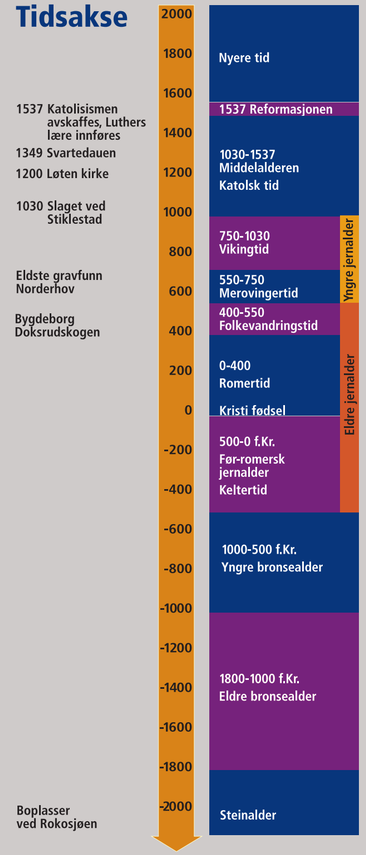

turforslag
G gravhauger
G tidligere gravhaug, fjernet
F fortidsminne

LØTEN KOMMUNE
LØTEN HISTORIELAG
HEDMARK FYLKESKOMMUNE

Informasjonen er utarbeidet av Løten Historielag med bistand fra Lund oppvekstsenter, Løten kommune og Hedmark fylkeskommune.

Steffen Grafisk Tilrettelegging, layout og produksjon. Produksjon skilt: Arkeoplan.